

השוכר את האומנין פרק ששי בבא מציעא

עו.

עין משפט
נר מצוה

(א) פי' שהפועלים בני אומה העיר יודעים מנהג הנהר. הרב המגיד (ב) פי' המצויים חופרי ארמיה (ג) ז"ל מאגריכו. יע"ף. (ד) ז"ק קטו: לעיל י"ג. (ה) נ"י מ"ס קדושין י"ג. ד"ה תלה שלש. (ו) לעיל י"ד. וז"ק קטו: (ז) א"פ. (ח) רש"ש. (ט) ויקרא כה':

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואתא וכו' ראש"ג דסירי: (ב) בא"ד ולא פשע במה שלא הולכים שם:

גליון הש"ס

נב' בין שכירות לקבלנות. עין לעיל דף מת ע"ה מ"ס ד"ה ואת:

הגהות הגר"א

[א] נב' (יהיב להו) ת"מ: [ב] שם ולסוף. י"ג בשעת עשייתו התל:

מוסף רש"י

פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום. ש"טו עלו כעבד ש"ס על לטוב לו שכרו כמאן ואלו לחזור בו יחזור בו (יע"ף י"ג).

פסידא דפועלים. גשמים שירדו הפסק פועלים הוא ללא יהיב להו מדי דאמר להו מולייכו גרס: לא סיירא מאורסא פסידא דבעל הבית. דאמר ליה מי יימר דלדעתא דההוא ארעא אגרתן: לדוולא. להשקות שדות: ואתא מטרא. והשקה אותה ואינה צריכה לדוולא: אהא נהרא. גדל הנהר ועלה ונכנס בחריצין העשויין בשדה ומתן היא שמה ואינה צריכה לדוולא: **פסידא דבעל הבית.** דפועלים אינן יודעין במנהג שדהו שיהא נהר עולה להשקותו אך הוא היה יודע: **ופסיק נהרא.** שממנו משקין: **אכלושי דמחווה.** במחווה שהוא עירו של רבא היו בני ארס הרגילים לשאת משאות תמיד וכשישצין בטלים קשה להן: **יד פועל על העליונה.** ואפילו הוא חוזר בו דיכול לחזור בו כדכתיב (ויקרא כה') כי עבדי הם ולא עבדים לעבדים ומהכא יליף לה ז"ק דקדושין (דף קכ"ג): **פשיטא.** דכי גמרי שני סלעים הוא דשקלי: **דאייקר עבידתא.** הוקרו פועלים: **ואימרו.** לשון הפרש ונזור אסור ומתרחק מן הדבר ובלשון המקרא דומה לו כעת במרוס תמרי"ל (א"י: ט): **פייסינהו.** הרבה מחנונים: מהו **דסימא.** כיון דיד פועל על העליונה: **פשיטא.** דאם סלע יפה מה שעשו נותן להם סלע אלא מה יתן: לא **צריכא דול עבידתא מעיקרא.** כששכרן היו פועלין זול: **ואגרינהו בטפי זוזא.** ואלו לא רלו להשתכר כשאר פועלים וסוף להם זוז כשפסק להן סלע על חניה לא היה ראויה אלא לסלע חסר דינר: **והשפא אייקר עבידתא.** וקס בטפי זוזא ששאר פועלים יטלו עליו סלע: מהו **דסימא.** הואיל ונרצין יד פועל על העליונה מנזי אמרי ליה כו': לא קיס לנו. לא הייתם יודעים שמהיו ראוין ליתול סלע ואני בכך היה אפשי לשכור ורציתי בדעתם שלא תמלכו בפחות מסלע ואמרתי להוסיף זוז על שכר פעולה כדי ליתול סלע להשלים רצונם: **השפא דקיס לנו.** שהכל נותלין סלע כרצונם על זאת לא התניתי להוסיף: מהו **דסימא.** הואיל ואמר רבי דוסא יד פועל על התחתונה טעמיה משום דתפיק בעל הבית הוא והשתא כי פייסוהו פועלין מנזי אמר להו וכו': **סלע נותן להם סלע.** ואם העמיד להיעשות יכול הוא לגמרו בשכירות סלע נותן להם כמה שעשו סלע: לא **צריכא דול עבידתא השפא.** לכן יגמרו בסלע אבל בשעת התנאי היה חניה ראויה ליתור מסלע והן כשפסקו על כולה צ"י סלעים דחוקים היו ואחילו גביה: מהו **דסימא.** הואיל ולרבי דוסא יד פועל על התחתונה נימא להו צניר זוזא אמריתו לי צניר זוזא שקולו והרי הכל עושים חניה בסלע טלו אתם כמה שעשייתם סלע חסר זוז: **קמ"ל דאמר ליה כי אמרינן לך אדעתא דלא קיס לך לעשות בסלע ורצונך שאי אפשר" להוסיף נתלנו** אנו לסלע דהוא פחות ממדי שכר פעולה: **השפא דקיס לך.** אי אפשרו בפחות מיכן שהרי בסלע נתלית: **שכיר יוס:** שכיר יוס: זה עבד אלא לעמנו ורבי דוסא בקבלנות מייירי כדקמיה קיבלו קמה לקזור ורבי בשכיר יוס: עבדים לעבדים אבל בקבלנות אין זה עבד אלא לעמנו ורבי דוסא בקבלנות מייירי כדקמיה קיבלו קמה לקזור ורבי בשכיר יוס: נותן

פסידא דפועלים לא סיירא לארעיה מאורתא פסידא דבעל הבית ויהיב להו כפועל במל ואמר רבא אהאי מאן דאוגיר אגורי לדוולא ואתא מטרא פסידא דפועלים אתא נהרא פסידא דבעל הבית ויהיב להו כפועל במל ואמר רבא אהאי מאן דאוגיר אגורי לדוולא ופסק נהרא בפלגא דיומא אי לא עביד דפסיק פסידא דפועלים עביד דפסיק אי בני מתא פסידא דבעל הבית ואמר רבא אהאי מאן דאוגיר לעבידתא ושלים עבידתא בפלגא דיומא אי אית ליה עבידתא דניחא מינה ואי יהיב להו א"ג דכותה מפקד להו דקשה מינה לא מפקד להו ונותן להם שכרן משלם אמאי יוליתיב להו כפועל במל כי קאמר רבא ב"באכלושי דמחווה דאי לא עבדי חלשי אמר מר שמיין להם את מה שעשו כיצד היה יפה ששה דינרים נותן להם סלע קא סברי רבנן יד פועל על העליונה: או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים: פשיטא לא צריכא דאייקר עבידתא ואימרו פועלים ואזל בעל הבית ופייסינהו מהו דתימא מצו אמרי ליה כי מפייסינן אדעתא דתפת לן אאגרא יקמ"ל דאמר להו אדעתא דטרחנא לבו באכילה ושתייה: סלע נותן להם סלע: פשיטא לא צריכא דול עבידתא מעיקרא ואגרינהו בטפי זוזא ווסוף אייקר עבידתא וקם בטפי זוזא מהו דתימא אמרי ליה טפי זוזא אמרת לן טפי זוזא הב לן קמ"ל דאמר להו כי אמרי לבו טפי זוזא דלא הוה קים לבו השתא קים לבו: רבי דוסא אומר שמיין להן את מה שעתידי להיעשות היה יפה ששה דינרים נותן להם שקל: קסבר יד פועל על התחתונה: או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים: פשיטא לא צריכא דול עבידתא ואימרו בעל הבית ואזול פועלים ופייסוהו מהו דתימא מצו אמר להו אדעתא דבצירתו לי מאגרוי קמ"ל דאמרי ליה אדעתא דעבידתן לך עבידתא שפירתא: סלע נותן להם סלע: פשיטא א"ר הונא בריה דרב נתן לא צריכא דאזולו אינהו גביה זוזא מעיקרא ולסוף זל עבידתא מהו דתימא בציר זוזא אמריתו לי בציר זוזא יהבינא לבו קמ"ל דאמרי ליה כי אמרנא לך בבציר זוזא דלא הוה קים לך השתא קים לך אמר רב הלכה כר' דוסא ומי אמר רב הכי והאמר רב פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום וכי תימא שאני ליה לרבי דוסא ב"בין שכירות לקבלנות ומי שאני ליה והתניא השוכר את הפועל ולחצי היום שמע שמת לו מת או שאחותו חמה אם שכיר הוא נותן

דאגרי אגורי לדוולא ואתא מטרא פסידא דפועלים. משמע הכא דהלכה כרבא דליכא מאן דפליג ותימא דאמר בני שאלחו (גיטין דף ע"ד: ושם ד"ה רבה) ההוא דאמר ליה לאריסיה כ"ע דלו תלתא ושקלי ריבעא ואת דלי ארבעה ושקול תלתא לסוף אתי מטרא אמר רב יוסף הא לא דלה רבה אמר הא לא אכטריך ומפרש טעמא דרבה משום דמשמיה רחימי עליה ומוכח התם דהלכה כרבה וי"ל דוקא צאריס שיווד לקרקע צאריסות נותן לו השליש אפילו אתי מיטרא מספק דשמה לא אתי כמו שאר אריסי דשקלי ריבעא אפי' אתי מיטרא לא יטריך ללות תלתא אבל הכא פועלים שאינם אריסין אלא נותן להם שכירות על המלאכה אפי' התחילו במלאכה אין להם ליתול אלא לפי מה שעשו כיון דלא נחמי לארעא להיות בחזקת אריסין: **ואתא מיטרא ב"ד"ה פסידא דפועלים.** לטפרים דגרמי דליליא ז"ל דמייירי כסיירא לארעיה דבלא סייר לא היו פסידא דפועלים כדאמר רבא כההוא דלעיל ואלטריך הך דהכא לאשמועינן דבלתי נהרא פסידא דבעה"ב (ב) דאע"ג דסיירו לארעא דלעיל כההיא דריפקא לא שייך לאשמועינן דאתא נהרא דאין רגילות על ידי גדול נהר דתימא לארעא מיא שלא תהא ראויה לריפקא כשציל כך ומההוא דדוולא דהכא אפילו היה מפליג צין סיירא ללא סיירא לא היה שמעינן מינה הוה דריפקא דה"ה דגבי ריפקא אפילו סיירא לא היו פסידא דפועלים דלא היה להם לידע דתימא מיא כ"כ ע"י מיטרא לא שלא יוכלו לרפוק זה אבל הוא מכיר קרקעו שהמטר מונעה מריפקא ולא היה לו צנקר להוליכן שם ועי"ל דהכא גבי דוולא אפי' לא סיירא היו פסידא דפועלים ולהכי לא מפליג זה צין סיירא ללא סיירא ככאריך דהתם אי לא סיירא לא היו פסידא דפועלים לפי שהפועלים אין להם לידע שהמטר ימנע קרקעו מריפקא אבל דוולא רוב השדות מתמלאות בהם יאזרים על ידי המטר ולא היה לו לירא יותר מפועלים ולא פשע כמה (ב) שהולכים שם: **ופסק נהרא בפלגא דיומא.** הכא נקט פלגא דיומא משום דבפלגא דיומא עבד דפסיק טפי על ידי שדולין ממנו להשקות השדות: **עביד דפסיק פסידא דבעה"ב.** גבי ואתא נהרא דלעיל לא מפליג צין רגיל למימי ללא רגיל דסתמא עבד למימי שלכן יש זה חריצין להוליך המים בכל השדה ולא מפליג צין בני ההוא מתא לבני מתא אחריתי דאפילו אימנהו כההוא מתא היו פסידא דבעה"ב דאין להם לידע ענין שדהו אם צל מן הנהר לתוכה אבל אם פסק הנהר יודעין כל בני העיר:

יד פועל על העליונה. כלומר אינה על התחתונה כדקאמר מה שצריך לשכור פועלין ציוקר: **רב** ולא שפירט להאי טעמא דעבדי הם (ב) ולא קיבלו קמה לקזור ורבי בשכיר יוס: נותן

יש א מ"י פ"ט מהל' שכירות הלכה ו סמג ע"ן פ"ט טו"ש ח"מ ס' שלג סעף ב' רב אלפס כאן ונתייען פ"ו דף קפ"ג: ב ב מ"י שם טו"ש שם סעף א: כ א ד ה מ"י שם הלכה ו סמג שם טו"ש ח"מ ס' שלג סעף א: ב ב ו ד טו"ש ח"מ ס' שלג סעף ה: כ ב ה ט טו"ש שם סעף ו: כ ב י ט טו"ש שם סעף ה: כ ב ל מ טו"ש שם סעף ו: כ ב נ טו"ש שם הלכה ד סמג שם טו"ש ח"מ ס' שלג סעף ד: כ ב ס מ"י שם טו"ש שם סעף ה: